

OKÉNKO

Svatá Helena - Gerník - Nová Moldava
podzim a zima - 2017/2018,

Vánoční besídka Svatá Helena

Milí čtenáři,

právě držíte v rukou nové číslo časopisu *Okénko*, ve kterém jsme se snažili co nejlépe zachytit události, které se zde v Banátu odehrály na podzim a v zimě. Letošní zima je pomalu za námi, i když ještě nepředbíhejme. Po sněhových radovánkách a sáňkování se, myslím, všichni těšíme na jaro. Na jaro, kdy rozkvetou první kytičky, zazelenají se stromy a budou zpívat ptáci. Jaro v Banátu je krásné, ale pro místní obyvatele je jaro také ve znamení každodenních prací na poli, kdy se musí zorat a zasít, aby bylo na podzim co sklízet. Doufáme, že vám naše ohlédnutí se za nedávnými akcemi přinese radost a pohodu.

Katka a Martin Rohál'ovi

Obsah

<i>Události očima dětí</i>	2
<i>Z našich aktivit</i>	4
<i>Vývoj a význam projektu Děti dětem, spolupráce s ZŠ Komenského</i>	8
<i>Česká menšina v Ešelnici</i>	10
<i>Drsný kraj pro drsné holky a kluky</i>	12
<i>Dulcele bunicilor 2017</i>	14
<i>Z hodin českého jazyka</i>	
<i>Ivan Klíma „Jak drahá je svoboda“</i>	16
<i>Výroba karnevalových masek</i>	18
<i>Masopust na Gerniku</i>	20
<i>Čeština na Gerniku</i>	22
<i>Setkání národnostních menšin v Nové Moldavě</i>	24
<i>Helenské rohlíčky</i>	25
<i>Učitelé z Banátu na návštěvě ve školách v České republice</i> ..	26
<i>Dětský koutek</i>	28

Události očima dětí

Johanka Rohál'ová, 8 let

Dopis dětem do Prahy

Ahoj Mikuláši,

jmenuji se Daniel Hružů a je mi 9 let. Zrovna dneska mám narozeniny. Chodím do 3. třídy a ve škole se mi nejvíc líbí čeština. Bydlím ve Svaté Heleně a mám menšího bratra. Jmenuje se Pěťa. Doma máme hodně zvířat. Máme krásy, psy, prasata, slepice a jiná zvířata.

K Vánocům jsem dostal oblečení.

Těším se na Tvůj dopis, Dáni

Daniel Hružů, 9 let

Návštěva Baila Herculane

My jsme jeli do Baila Herculane a já jsem si po cestě povídal s dětma. Jsem se díval skrz okno a viděl jsem domy. Ubytovali jsme se na hotelu Dacia a já spal se Štěpou. Jsme koukali na televizi.

Odpoledne jsme vystupovali. Mládež z Heleny měla připravený tance a my jsme hráli divadlo. Večer byl bál, ale paní učitelka nám řekla, že nás to moc nebude bavit a že můžeme jít do hotelu. Tak jsme si koupili karty Uno, sladkosti a suk a jsme zavolali Davida, Lojzu a Juliana a koukali jsme na televizi. Pak jsme si lehli.

Druhý den jsme se nasnídali a prošli jsme se po městě. Pak jsme už naložili věci a jeli jsme do Oršavy. Tam jsme jedli pizzu a pak jsme už jeli domů.

Mně se domů vůbec nechtělo, protože to byl krásný výlet a byl bych na hotelu zůstal ještě aspoň týden.

Josífek Kunů, 10 let

Den českého jazyka

28. 9. v den svatého Václava se v Rumunsku slaví Den českého jazyka. Ve škole na Den českého jazyka připravujeme krásné divadlo „Jak Češi přišli do Banátu“.

Už odmalička jsem se učila mluvit, psát a číst česky. Mně přijde čeština krásný jazyk, i když je trochu těžký. V mé rodině mluvíme všichni česky. Ve škole se učíme češtinu s naší hodnou paní učitelkou Katkou Rohálovou, která je z Čech.

Díky češtině jezdíme také na olympiády na jiné české vesnice a 7. a 8. třída už jezdí po Rumunsku. Čeština se u nás pořád zachovává a za to jsem moc ráda a doufám, že se zachovávat stále bude.

Já nikdy nezapomenu, odkud přišli mí předci a češtinu budu učit i své děti.

Adélka Pek, 11 let

Výlet do Baila Herculane

V sobotu 7. října jsme všechny děti ze Svaté Heleny vyjely na festival Babiččin koláč do Baila Herculane. Cestou do Herkulesu přešlo, ale nám to nevadilo.

Když jsme dojezдили do Herculane, tak jsme se šli ubytovat do hotelu Dacia. V pokoji jsem byla s Adélkou a byli jsme na 9. patře. Když jsme sešli do suterénu, tak jsme se šli najíst a uviděla jsem Marijánku z Gerniku a byla jsem moc ráda, že taky přijela. Po obědě jsme šli do hotelu, abychom se převlíkli do krojů a do kostýmů na divadlo. Ve čtyři hodiny začínal program. Mládež z Heleny vystupovala první a potom my. Jenom my jsme měli divadlo, jinak všichni měli tance.

Když se skončil celý program, tak jsme ochutnávali tradiční české koláče, který se dělají v českých vesnicích Banátu. Potom jsme šli do hotelu. V hotelu jsme měli večeři. Po večeři jsme si na pokoji udělali párty. Já jsem potom ještě šla na pokoj k Marušce, kde byli i další děti z Gerniku.

Druhý den ráno jsme šli na snídani. Po snídani jsme si sbalili věci a dali si je do mikrobusu. Ještě jsme se chvíli procházeli po městě a pak jsme jeli domů. Cestou jsme se ještě zastavili v Oršavě a prohlédli si klášter sv. Anny, odkud bylo vidět celé město i Dunaj. Potom jsme šli na pizzu a hurá domů.

Bylo to moc fajn. Děkujeme!

Emina Dragan, 13let

Den českého jazyka

28. 9. v den svatého Václava se v Rumunsku slaví Den českého jazyka. Den českého jazyka slavíme díky Čechům, kteří sem přišli před dvěma sty lety s lodíma.

Proto chceme zítra slavit a zahrát na Den českého jazyka divadlo „Jak Češi přišli do Banátu“ a jak hromadu lidu zemřelo po cestě a jak prodali tam v Čechách svoje domy a zvířata, aby přišli až sem na Svatou Helenu, na Gernik, na Bigr, na Šumici, na Eibenthal, na Rovensko a na Svatou Elizabethu.

Jsem hrdej, že jsem Čech a chtěl bych, aby moje děti taky věděly příběh, jak Češi přišli do Banátu.

Julian Herdi, 12 let

8. březen – Co znamená maminka

Moje maminka se jmenuje Kateřina, ale všichni jí říkají Káča. Je jí 43 let. Má modré oči, krátké černé vlasy a je menší silnější postavy. Ráda chodí na pole. Máme hodně zvířat a potřebujeme pro ně brambory a kukuřici. Když je třeba, jdu s ní a často si povídáme. Stále pomáhá druhým, vaří, peče, uklízí. Je dobrá a laskavá, s každým si popovídá, a když někdo potřebuje, tak mu poradí. Když potřebuju, tak mi se vším pomůže, dává mi taky dobré rady. Rády si spolu povídáme, smějeme se a velmi dobře si rozumíme. Já bych si na světě jinou maminku než ji nepřála.

Až vyrostu, tak bych ji chtěla vzít někam na dovolenou, aby neměla žádné starosti. Ted', až bude Den matek, tak jí udělám nějaké přáníčko a koupím jí kytičku. Mám ji moc ráda a máma je pro mě všechno. Maminka měla osm dětí, měla to moc těžké s námi. Vždycky nám všechno udělala, vyprala, uvařila, i když byla unavená, tak se na nás usmála. Když jsme měli narozeniny, tak nám udělala dort, upekla koláče a dala nám dárek.

Kdybych mohla, tak bych jí udělala všechno, co by chtěla, aby byla se mnou spokojena. Maminka chce pro nás vždycky to nejlepší.

Alenka Eliaš, 15 let

Z našich aktivit

Nácvik divadla

Na podzim se slaví Den českého jazyka a také se koná festival v Baila Herculane. Protože jsme se s našimi tanci předvedli na letních festivalech, hledala jsem něco nového. Rozhodla jsem se s dětmi nacvičit divadelní představení, ve kterém budou hrát úplně všechny děti od 1. do 8. třídy. A povedlo se! Společně jsme vyjeli do nedalekého lázeňského městečka Baila Herculane, kde jsme si užili festivalové odpoledne a dokonce jsme zůstali přes noc v hotelu. Pro mnohé děti to bylo vůbec poprvé, kdy strávily noc mimo domova a náramně si to užívaly. Nacvičili jsme divadelní představení o tom, kdy a za jakých podmínek jejich předkové vůbec do Banátu přišli.

Inspirovala jsem se hrou, kterou jsem napsala během mého působení na Eibenthale a secvičila s tamními dětmi „Jak Češi přišli do Banátu“.

Bylo to dojemné představení propojené s českými písněmi a děti se do příběhu o tom, jak těžké byly začátky jejich předků, opravdu vžily. Toto představení jsme zahráli také 28. 9. v den svatého Václava (Den českého jazyka v Rumunsku) a to hned několikrát. Nejprve pro maminky a babičky a večerní představení patřila turistům z Čech, kteří Svatou Helenu v těchto dnech navštívili v hojném počtu. Představení se jim natolik líbilo, že pro helenské děti dokonce zorganizovali sbírku a poprosili mě, abych za vybrané peníze pro děti něco koupila. Chtěla jsem je tedy vzít zaplatat si v bazénu, ale protože byl pro veřejnost zavřený, zašli jsme si všichni na pizzu. Děkuje!

Kateřina Rohál'ová, učitelka českého jazyka

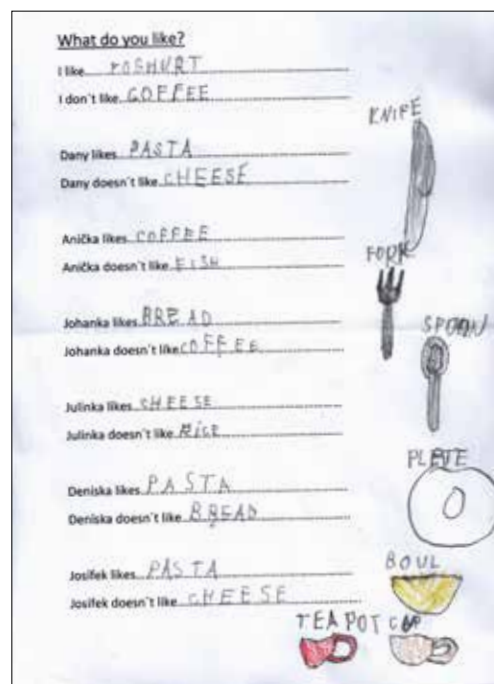

Angličtina

I v letošním školním roce se každé úterý scházím s dětmi, abychom pokračovali ve studiu anglického jazyka. S těmi mladšími máme hodinu od 18.00 do 19.00 a pracujeme s učebnicí *Happy Family*. Na rozdíl od minulého podzimu, kdy jsem s dětmi hlavně zpívala anglické písničky a učili jsme se první slovíčka z her a říkadel, teď již začínáme psát a objevujeme začátky anglické gramatiky. Stále se však snažím o co největší prožitek probíraných témat, která si často předvádíme v podobě krátkých situačních scének.

Od 19.00 do 20.00 přichází starší žáci. S těmi se snažím co nejvíce v anglickém jazyce komunikovat a od gymnázia *Open Gate* jsme obdrželi učebnice *Pacesetter starter*, ze kterých čerpáme nové jazykové znalosti. Děkuje!

Letos jsme s výukou angličtiny začali i na Gerniku. Na lekci přichází všichni tři žáci druhého stupně.

Sportovní přestávky

Díky turistům se často dostaneme k zajímavým pomůckám, které pak stačí správně využít. Tak jsem jednou ve skladu objevila čtyři zapomenuté hokejky a ani nebylo potřeba být nějak moc kreativní. Hned jsem do tělocvičny vzala čtyři kluky, postavili jsme si ze židlí branky, našli starý molitanový míček a začali hrát. Držela jsem hokejku v ruku poprvé jako oni a o zábavu bylo postaráno. Ani nám nevadilo, že se v tělocvičně netopí. Zahřáli jsme se pořádně. Děti pozemní hokej nadchl natolik, že do tělocvičny chodí téměř každou přestávku.

Hra na flétnu a na kytaru

Na podzim jsem se setkávala s dětmi, které chtějí pokračovat ve hře na flétnu. Společně jsme nacvičili spoustu starých i nových vánočních koled, které jsme zahráli na vánoční besídce. Velkou hudební oporou naší školy je Adélka Pek, která hraje kromě flétny také na klavír a doprovázela zpěv dětí při vystoupení v kamínu i v kostele. Těšíme se také z toho, že Julian Herdy začal hrát na kytaru. Na vánočním vystoupení zahrál svou první koledu. Doufejme, že mu to vydrží!

Odpolední počítače

V zimě je v Banátu více času a my jsme jej využili na seznámení se s počítačem jinak, než jen prostřednictvím her. Každou středu se Martin scházel se zájemci, kteří se chtěli o programování dozvědět více a postupně se naučili pracovat ve Wordu a v PowerPointu instalovat různé programy, využívat on-line úložiště, pracovat s videozáznamem a další.

Všechny děti absolvovaly tři úrovně on-line kurzu na Code.org

Promítání

I tuto zimu fungovalo naše školní kino, které má již skupinu stálých návštěvníků a potom jednotlivce, kteří se přidávají podle nálady. Promítaly se třeba filmy Začarovaná Ella, Balerína, Zámek v oblacích, Spirited Way, Mrazík, Ratatouille, Artur a souboj dvou světů a další.

Katka Rohál'ová, učitelka českého jazyka

Vývoj a význam projektu *Děti dětem* spolupráce s ZŠ Komenského

V prvním roce projektu jsme se společně s dětmi z gernické školy věnovali vývoji českého jazyka v odlišných prostředích v průběhu 180 let. Děti vytvořily z nově vzniklých slov „Česko-banátský slovník“.

V druhém roce projektu, který jsme nazvali „Putování za ztracenou písničkou“, jsme tvořili nahrávky a záznam písniček, které jsou u nás téměř nebo úplně zapomenuté a v oblasti Banátu se v českých komunitách dochovaly do dnešní doby. Vznikl „Banátský zpěvník českých písní“. Spolupracovali jsme i s místní kapelou Bohemia. Zpěvník obsahuje téměř 150 písniček.

V třetím roce jsme projekt nazvali „Hledání kořenů banátských Čechů“. Děti společně vyhledávaly v kronikách a zjišťovaly od místních obyvatel, z kterých oblastí a měst z Čech odešli do těchto končin za rakouské monarchie, 1000 km daleko. Vznikla mapa exodu našich krajanů a získali jsme poutavé nahrávky výpovědí místních obyvatel, kteří mluví krásnou starou češtinou

Čtvrtý rok jsme mapovali v českých vesnicích, jaké zvyky a tradice se dochovaly v době Velikonoc a Vánoc. Vznikl unikátní video dokument rozhovorů našich dětí s místními obyvateli tří vesnic – Gerniku, Svaté Heleny a Rovenska, fotodokumentace dětí místních krojů, které se v tyto svátky nosí a písemné zpracování. Projekt jsme nazvali „Zvyky a tradice našich krajanů“

Pátý rok téma bylo „Školství v českých vesnicích rumunského Banátu – jak je to s češtinou?“ Cílem práce dětí byla tvorba audio a video záznamů rozhovorů našich dětí s dětmi a obyvateli v českých vesnicích, o češtině ve škole, doma, v životě mimo obec a při dalším vzdělávání.

Šestý rok jsme získávali informace od našich krajanů o tom, co pěstují, co v přírodě sbírají, jak danou surovinu zpracovávají, uchovávají a dále využívají a zároveň co ne a proč. Téma bylo Naši krajané a příroda.

V sedmém roce jsme se pokusili zachytit z našich tradic to, co velmi rychle s překotným vývojem po revoluci a po vstupu do Rumunska do EU mizí v českých vesnicích z našich společných tradic, a to jsou kroje. Téma znělo Kroje našich krajanů v českých vesnicích rumunského Banátu.

V osmém roce byla našim cílem Řemesla našich krajanů v českých vesnicích rumunského Banátu. Děti zjišťovaly, co tato řemesla obnáší a jak byla provozovaná na našem území a porovnávaly je se skutečností u našich krajanů v Rumunsku ve třech českých vesnicích.

Byli jsme poprvé na zpáteční cestě v srbském Banátu, který leží na protilehlé straně Dunaje. Navštívili jsme České Selo, kde žije již necelých 50 obyvatel, Čechů. Škola je již pouze ve větší Biele Crkvi.

V loňském roce jsme vytvořili Kuchařku krajanů z rumunského Banátu.

Irena Kupková, ZŠ J.A. Komenského, Nové Město nad Metují

	2008	2017
<i>Cesta na Gerník(16 km)</i>	<i>prašná, výmoly</i>	<i>krátké asfaltové úseky (bude se již zpevňovat)</i>
<i>Počet obyvatel</i>	<i>310</i>	<i>necelých 200</i>
<i>Poměr národností v obci</i>	<i>Češi, 1 Rumun</i>	<i>již smíšená manželství (prázdné domy kupují Rumuni)</i>
<i>Počet dětí ve škole</i>	<i>55</i>	<i>6</i>
<i>Počet dětí ve školce</i>	<i>3</i>	<i>3</i>
<i>Školy v českých vesnicích</i>	<i>Sv.Helena -70 dětí Šumice - 10 Bígr – 27 Rovensko 16 Eibentál (48+6 Rumuni)</i>	<i>23 zrušena 8 zrušena 7+zbytek Rumuni</i>
<i>Koně</i>	<i>každá rodina</i>	<i>6 rodin</i>
<i>Traktory</i>	<i>nikdo</i>	<i>8</i>
<i>Auta</i>	<i>1 stará Dacia</i>	<i>většina rodin</i>
<i>Zdravotní pomoc</i>	<i>1x jaro, léto/Člověk v tísni</i>	<i>místní vyškolená zdravotnice</i>
<i>Internet</i>	<i>---</i>	<i>většina rodin, škola, Ob.úřad</i>
<i>Mobilní telefony</i>	<i>ředitel Bouda – pouze pro příjem hovorů</i>	<i>jako u nás</i>
<i>Voda v domě</i>	<i>několik rodin</i>	<i>většina rodin</i>
<i>Koupelna</i>	<i>několik rodin</i>	<i>většina rodin</i>
<i>Suchý záchod venku</i>	<i>téměř všichni</i>	<i>minimum</i>
<i>Vzdělání</i>	<i>většina pouze základní</i>	<i>většina střední, 4 vysokoškolské</i>
<i>Zaměstnání</i>	<i>většina – zemědělství (vlastní polnosti a dobytek)</i>	<i>minimum obdělávaných polí (velký úbytek dobytka)</i>
<i>Nabídka ubytování</i>	<i>2 rodiny</i>	<i>penzion, několik rodin, stavba velkého penzionu u hospody</i>
<i>Využívání dotací EU</i>	<i>---</i>	<i>řada zemědělských a jiných podnikatelských projektů</i>
<i>Odchod krajanů do Čech</i>	<i>velká vlna exodu mladých</i>	<i>zůstali staří a ti, co podnikají</i>
<i>Kroje</i>	<i>denně starší, mladí o svátcích</i>	<i>starší o svátcích, mladí málo</i>
<i>Svatby</i>	<i>Češi mezi sebou, 1 smíšené manželství</i>	<i>běžně smíšená manželství</i>

Česká menšina v Ešelnici

Když se mluví o české menšině v Banátu, tak se ve většině prospektů uvádí, že Češi žijí v šesti českých vesnicích – ve Svaté Heleně, na Rovensku, na Gerniku, na Bígru, na Šumici a v Eibenthale.

Málokdo však ví, že potomci Čechů žijí také v rumunských vesnicích a městech podél Dunaje. Najdete je v Nové Moldavě, v Ljubcové, v Berzásce, v Oršavě i v Ešelnici. Většinou zde žijí ve smíšeném manželství, a i když je to v tomto rumunském prostředí o tolik těžší než na českých vesnicích, stále se snaží, aby i jejich děti věděly, odkud přišli jejich předkové a aby se naučily české písničky, tradice a českou řeč.

Ráda bych vám představila českou komunitu, která již několik let funguje pod vedením Marie Kobau v Ešelnici. Marie Kobau je předsedkyní místní organizace a její hlavní motivací bylo právě to, aby svým dětem mohla předat to, co ona dostala od svých předků – českou řeč a české tradice. Na děti mluví většinou česky, ale ony jí odpovídají rumunsky. Mají sice hodinu českého jazyka týdně s českým učitelem, ale nestačí to. Její pravou rukou je Michaela Leoreanu, která má osmiletého synka a taky chce, aby její syn uměl česky. Když už pro nic jiného, tak kvůli tomu, aby se domluvil s příbuznými, kteří žijí v Čechách. Obě mladé ženy pochází z Eibenthalu a odmalička česky mluvily. Obě potom v průběhu několika let za sebou studovaly střední lyceum v Nadlaku. Studium bylo převážně ve slovenském jazyce. Čeští učitelé na lyceu přednášeli jen vzácně. Teď obě dvě působí jako učitelky. Jedna učí v mateřské školce, druhá na základní škole. Obě učí v rumunském jazyce.

Vítají každou aktivitu, která je nějakým způsobem propojena s češtinou. Zapojují se do kulturního dění, založily taneční soubor a pod vedením české choreografky Jitky Bonušové, secvičily první tan-

ce, zúčastnily se s dětmi soutěží z českého jazyka a pořád přichází s novými nápady.

Na podzim jsme s nimi navázali krátkou spolupráci i my a během jednoho krásného víkendu jsme s dětmi vyrobili místičky a andělíčky pro maminky. Samozřejmě jsme si u toho hodně povídali a jak jinak než česky!

Těšíme se na další spolupráci!

Katka Rohál'ová,
učitelka českého jazyka

Keramická dílna

K pestrým akcím letošního roku patřila i keramická dílna. Materiály na dílnu zajistil DSSČR a o dílny se postarali Katka a Martin Rohálovi. Krásné sobotní odpoledne bylo zpestřené příjemnou aktivitou zcela novou pro naše děti. Procvičovali jsme český jazyk jiným způsobem. Martin Rohál vysvětloval dětem, jakým způsobem mají pracovat. Každý si vyrobil krásného vánočního andělíčka a nejzajímavější bylo vyrábění mističek. O vypalování produktu se postarají zase Rohálovi na Svaté Heleně. Moc se těšíme na hotové výrobky.

Marie Kobau, předsedkyně MO
DSSČR v Ešelnici

Drsný kraj pro drsné holky a kluky

Za okny školy vidáme krajinu Českého krasu. Tu krajinu plnou jeskyněk, jeskyň, závrtů, vápencových stěn a občas i vodopádů. Náš pan ředitel je ale velice zkušený muž a z jeho vyprávění jsme slyšeli, že kdesi na jihozápadě daleké země zvané Rumunsko se rozkládá podobná krajina, akorát větší a lepší. A v té krajině prý ještě k tomu žijí dobří lidé, hovořící naším jazykem. V řadách pedagogického sboru zavládlo naprosté nadšení z myšlenky, že zrovna tam bychom mohli jako škola zamířit. Vzhledem k tomu, že pedagogové během školního roku tak nějak nemohou jen odjet sami do Banátu, začala velká akce přemlouvání a verbování dostatečného počtu dětí, které by byly ochotné dopřát svým učitelům výlet. Nakonec se takových dětí našel skoro celý autobus a v říjnu jsme tak mohli na vytouženou cestu vyrazit.

Po dlouhé cestě autobusem nás ve Svaté Heleně přivítalo několik statných větrníků, modré nebe, suchá stezka a mnoho usměvavých tváří. A taky první pes. Myslím, že se podle našich hladových žáků jmenoval Svačina. Později během cesty jsme potkali ještě Oběd a večer v Gerniku i Večeři. Všichni ti psi se stali obětmi nezřízené lásky liteňských žáků, nikoliv však žaludků, ačkoliv se říká, že právě tamtudy láska prochází.

Cesta do Gerniku pro některé žáky znamenala procházku očistcem, pro některé jen procházku rajskou zahradou romanticky dozrívajícího podzimu v kopcovitém kraji Jižních Karpat. Večer v Gerniku jsme byli obdařeni nebesky lahodným pokrmem ve dvou rodinách, které se uvolily k našemu ubytování. Upřímně řečeno na otázku stravy v Banátu existují ty nejlepší odpovědi. Lahodné, uchvatné, šmakovní, skvělé, výtečné, jako od babičky, parádní – to jsou jen namátkou některé z výkřiků, které pravidelně během večeří i snídaní od žáků v Banátu opakovaně zaznívaly.

Náplní našich dní v Gerniku bylo poznávání místních lidí, krásných místních zákoutí, užívání si společného času a upřímně řečeno občas i děláni nemístného rozruchu v tak poklidném místě. Pomyslným vrcholem naší školy v přírodě byl výlet na Rovensko. Tohoto výletu se účastnili jen ti nejzvědavější žáci, kteří pak mohli ostatním závistivcům jen vyprávět, co všechno krásného cestou viděli. Především Rovensko samo o sobě nám svým charakterem učarovalo, o lanýžích jsme si poslechli a své nohy jsme přiměřeně unavili. Pokusy o ohočení krávy zcela nevyšlo, ale dvěma hrdinům se podařilo divokou krávu alespoň pohladit a nakrmit sedmikráskou.

Zpět v Gerniku jsme měli možnost navštívit místní školu i muzeum. Především škola se mnoha našim žákům líbila, obzvláště díky fotbalovému plácku, který měl tu možnost hostit zápas mezi gernickými a liteňskými nadějemi českého fotbalového národa. Zápas to byl tvrdý, avšak čestný a všichni účastníci nasadili své veškeré síly k vítězství. Kdo vyhrál? Vyhrál hlavně sportovní duch, který stál na naší straně.

Jak se pobyt chýlil ke konci, zlepšovalo se celkově chování naší liteňské mládeže, která jako by nasávala tu křehkost a krásu života v tak odlehlem místě a začínala si řádně vážit všeho, co kolem sebe viděla. Celou dobu našeho pobytu nás nad hlavami provázelo říjnové slunce, které milosrdně dopřávalo našim fotkám fantastické osvětlení a kolem panujícím podzimu všechny možné barevné odstíny. Dále nás celou dobu pobytu provázel gernický sýr, který se nám stal tradičním obědovým menu. V případě skupiny do Rovenska se stal dokonce i obědem a večeří.

Při zpáteční cestě do Heleny se několik jedinců vypravilo podívat na Tureckou díru a následně malá skupinka spíše pedagogická navštívila i Kulhavou skálu a Vranovec. Zpět do Litně jsme si neodvezli ani jednoho psa, zato několik kilo sýra, mnoho stovek fotografií, několik šrámů na těle a chuť se co nejdřív vrátit. Žákům se pobyt velice líbil, a dokonce jim snad i prospěl. Především čas strávený bez telefonů pro ně měl cenu zlata a dovolil jim rozhlédnout se kolem sebe. A když se rozhlédli, tak viděli tu všudypřítomnou krásu českého Banátu.

Michal Kadeřábek, ZŠ Liteň

Článek o Banátu

Cesta byla dlouhá, ale stálo to za to. Když jsme dorazili do Svaté Heleny, byli jsme unavení, ale nálada zůstala pohodová. Asi na dvacet minut jsme měli rozchod, abychom si to tu prohlédli. Mně to tu připadalo jako v České republice, ale přesto jiné a něčím zajímavé. Vyšli jsme, když jsem se zeptal kolik kilometrů to bude do Gerniku „Čtrnáct“, řekl Jícha. Moc nadšený jsem nebyl, ale stejně jsem šel.

Do Gerniku jsme dorazili kolem šesté hodiny odpoledne. Když jsem vešel do svého pokoje, fascinovaly mě stěny a strop, které byly vymalované různými nádhernými malbami. Druhý den byl takový odpočinkový. Dostali jsme pracovní listy a prohlédli jsme si celý Gernik. Poté jsme šli do pokoje hrát hry. V úterž jsme šli směrem na Rovensko. Zastávka byla u vodních mlýnů, kde jsme se rozdělili na slabší a silnější skupiny. Slabší skupina se vrátila do Gerniku a silnější šla do Rovenska. Já jsem šel se silnější skupinou. Bylo to vyčerpávající, dalších čtrnáct kilometrů. Tady už pokoje nebyly tak zdobené, ale přesto velmi krásné. Ve středu jsme šli nazpět. Čtvrtek byl znovu odpočinkový. Zase jsme hráli hry, a odpoledne jsme šli do muzea místního náradí, šatů a pomůcek. V pátek jsme taky odpočívali před sobotní cestou zpět do Svaté Heleny. V sobotu jsme tedy vyšli. U busu jsme byli, asi ve čtyři hodiny a abychom zabili čas, zašli jsme do místní školy.

Museli jsme rychle naložit batohy a poté autobuse nastartoval a odjel v západu slunce. V autobuse jsem nad tím přemýšlel, vždyť to tu bylo tak osvěžující a krásné.

Doufám, že to tu ještě někdy navštívím.

Jan Fiala, 8. třída

DULCELE BUNICILOR 2017

In luna octombrie a avut loc la Baile – Herculane a III-a editie a actiunii „DULCELE BUNICILOR,, o editie cu foarte multi participanti. Mica noastra comunitate a imbracat haine de sarbatoare si a incercat sa –si primeasca oaspetii cu multa fala. Organizatiile locale UDSCR din Caras-Severin si Mehedinti s-au pregatit din timp pentru aceasta manifestare culinara si artistica. Astfel, am avut o expozitie cu bunatati traditionale cehesti, retete mostenite de la bunicii nostri: cornulete, cozonaci, placinte, turta dulce. Fiecare organizatie si-a aranjat cu multa grija masa pentru expozitie, doamnele au venit imbracate in costume traditionale cehesti si si-au prezentat produsele cu multa mandrie. De asemenea a avut loc si o expozitie de pictura a domnului Mleziva Iosif, iar ansamblurile din Sfanta Elena, Garnic, Eselnita, Eibenthal au prezentat un program artistic deosebit. Acest eveniment nu ar fi fost posibil fara ajutorul presedintilor organizatiilor locale UDSCR, bucataresele vesele si cadrele didactice implicate in instruirea copiilor.

Claudia Sembera Veverca,
Baile Herculane

Opět v Herkulesových Lázních

Dne 7. října byl nádherný den, kdy jsme se měli opět možnost setkat v Herkulesových Lázních na akci zvané „Babiččin koláč“. Sjeli se sem lidé ze všech českých vesnic Banátu: z Jeventalu, Gerniku, Rovenska, Svaté Heleny a ze Šumice a také obyvatelé z rumunských vesnic a měst, kteří se k české menšině stále hlásí: z Herkulesových Lázní, z Ešelnice a z Nové Moldavy.

Účastníci festivalu přijeli představit kulturní program a své tradiční dobroty, a to nejen Čechům, ale i turistům, kteří se zde nacházeli na léčebném pobytu. Byla to příležitost, jak zviditelnit českou menšinu.

Zásluhu na setkání nás Čechů má předsedkyně MO DSSČR Herkulesových Lázní paní Klaudivie Šemberová a ocenili jsme i přítomnost pana Adriana Merku, předsedy DSSČR a též přítomnost pana Štefana Boudy, předsedy DSSČR fiiálky Jižního Banátu.

Přinášíme mnoho díky za financování celé akce, na které se podílel DSSČR a velvyslanectví české republiky.

František Roch, učitel ve Svaté Heleně

Z hodin českého jazyka

Ivan Klíma „Jak drahá je svoboda“

Ivan Klíma patří mezi mé oblíbené autory. Obzvláště ráda pracuji s jeho texty pro děti.

Tentokrát jsem si od něj vybrala text „Jak drahá je svoboda“, který jsem do hodin českého jazyka pro starší zařadila koncem října, kdy se v Česku slaví vznik Československého státu.

Na začátku hodiny jsem zvolila metodu volného psaní a vyzvala žáky, aby mi napsali o tom, co si představují pod pojmem svoboda, jak ji vnímají, co představuje pro ně, pro lidi, pro zvířata ...

Psali jsme 2 minuty. Někteří vydrželi psát celé 2 minuty (což je podmínkou), jiní nakukovali k ostatním a tvrdili mi, že už nevědí, co dál psát. Výsledky našich úvah jsme si navzájem přečetli.

Zeptala jsem se jich, zda někdy slyšeli o tom, že Češi žili v Rakousko-Uhersku a postupně jsem zapisovala jejich odpovědi na tabuli. Povíдали jsme si o tom, jak lidé i zvířata potřebují svobodu.

Vyzvala jsem je, aby se pohodlně usadili a začala jsem jim předčítat text od Ivana Klímy „Jak drahá je svoboda“. Je to příběh o lišce, která se dostane do zajetí, ale stále touží po svobodě, až se jí po nějakém čase podaří utéct. Text je napsán opravdu velmi působivě a autor nás vtáhne do děje. S liškou prožíváme její trápení a snahu uniknout z klece ven na svobodu. Četla jsem tuto povídku již mnohokrát, ale vždy mě dostane znova. Snažila jsem se opravdu o dramatické předčítání a po očku sledovala děti. Téměř nedýchaly. Seděly tiše zcela uchváceny příběhem. Něco jim vrtalo hlavou. Najednou lišku, která se zde v Banátu považuje za největšího škůdce a ničitele, po které se má hodit kamenem nebo namířit na ni brokovnice, uviděly jinýma očima. Že by první náznak empatie?

Někteří měli pusu dokořán a v hlavě asi mírný zmatek. Kdy se nemohli rozhodnout, zda zvítězí jejich banátská zkušenost a to, co vědí odjakživa, nebo náhlý objev, který způsobil pohled na lišku jako na živého tvora se svými potřebami. Když jsem dočetla, cítila jsem, že všichni jsou příběhem zasaženi a jedna dívka mi prozradila, že se skoro rozplakala

Nechala jsem příběh doznít bez komentáře. Až po pár minutách jsem děti vyzvala, aby se mi pokusily napsat, co je podle nich na světě nejkrásnější, nejsilnější, nejpevnější, nejmocnější a největší, a proč si to myslí. Všichni psali v krátkých větách.

Po přečtení našich nápadů jsem jim rozdala píseň od Jaroslava Hutky „Náměšť“, kterou jsme si společně zazpívali.

Byla to pro mě moc krásná hodina. V Banátu působím již 6. rokem a vím, že život v Banátu je těžký. Měla jsem radost, že jsem dokázala u žáků rozeznat náznak empatie ke zvířatům. Možná se tento náznak bude rozvíjet dál, možná zanikne. Kdo ví?

Ukázky prací žáků

Svoboda – Volné psaní

– „mě napadá ke slovu svoboda, že jsem svobodný a že nejsem ženatý, že můžu dělat, co chci a můžu jít, kam chci, třeba za holkama. Svoboda, svoboda, už nevím...“ (Julian Herdi, 12 let)

– „svoboda znamená, že nejsi vdaný, žádný lidi ti neříkají, co máš dělat, nemáš starosti. ...svoboda je hezká, když už se loučíš se svobodou, tak je to těžké, už ti přicházejí starosti. Každý si musí svobody užívat...“ (Alenka Eliaš, 14 let)

Co je nejpevnější, největší, nejdražší, nejpustější, nejkrásnější...

Ve světě nejpevnější je, když je celá rodina spolu, mají se rádi a radují se ze všech maličkostí.
Největší na světě jsou stromy.

Nejdražší je svoboda, život, láska a zdraví.

Nejpustější je život bez rodiny, tvých dětí a sourozenců.

Nejkrásnější je příroda.

(Alenka Eliaš, 15 let)

Já si myslím, že na světě je nejpevnější řetěz.

Největší, že je slon.

Nejdražší je život, láska a zlato.

Nejpustější je poušť.

Nejkrásnější jsou zvířata, když se narodějí, miminka, holky a příroda.

(Julian Herdi, 12 let)

Nejkrásnější je naše vesnice, protože jsem v ní vyrostl.

Nejpevnější je železo, protože ho nikdo nezlomí.

Nejmocnější je král, protože vládne.

Největší je Bukurešť.

Nejpustější je samota.

(Joza Kunů, 11 let)

Kateřina Roháčová, učitelka českého jazyka

NÁMĚŠŤ

Hudba i text Jaroslav Hutka (Doprovod: 1)

Volně

1. Krásný je vzduch, krásnější je moře. Co je nejkrásnější,
co je nej-krás-něj-ší, u-smě-va-vé tvá - ře.

2. Pevný je stůl, pevnější je hora.
Co je nejpevnější? Ta člověčí víra.

3. Pustá je poušť i nebeské dálky.
Co je nejpustější? Žít život bez lásky.

4. Mocná je zbraň, mocnější je právo.
Co je nejmocnější? Pravdomluvné slovo.

5. Velká je zem, šplouchá na ní voda.
Co je však největší? Ta lidská svoboda.

Výroba karnevalových masek

Karneval jako takový na Svaté Heleně není zaužívanou tradicí, ale protože se každé dítě alespoň na chvíli rádo promění v něco jiného, zařadila jsem již loni výrobu masek do hodin výtvarné výchovy. Zatímco jsme loni vyráběli jednoduché masky z tvrdého papíru, letos jsem se odvážně pustila do výroby masek technikou kašírování. Byl to dosti náročný proces, ale výsledek stál za to a prožila jsem s dětmi opět jeden krásný den, na který se nezapomíná.

Denisa Bohová

Suroviny:
 250g kokosu
 150g másla
 100g cukru
 100g kaka
 250g mletých piškotů
 trochu vody

Postup přípravy:
 Rozemelme piškoty na malé kousky a narysujeme do mísy. Narysujeme kokos, cukr, kaka a máslo. Zamícháme a přidáme trochu vody. Zamícháme a začneme dělat kulčky. Ztom obalíme v kokosu a dáme na talíř.
 Dobrou chuť!

Karneval
 Nejprve jsme barvili masky. Pak jsme je nechali uschnout. Když to suchlo tak jsme pekli koláč.
 Kluci připravovali piškoty a pufalce.
 Pak už byly masky suchý.
 Pak jsme šli na sálu a zprvu jsme užívali se mo-to-vidlo.
 Uli sme na horu jim zapřít a tak sme jim koláč.
 Pak sme šli doba a tam byla somba.
 Já jsem vyhrála sálu a prop-
 lsku me se karneval moc libyt.
 Denisa s. Břida

Karneval
 Na škole jsme měli malý
 školní karneval.
 Nejprve jsme bavily masky.
 Ty jsem byla indián a žralok.
 Pak jsem byla připravená měřit hodinu
 s dleci dělati na folie rishovy a
 papaleci. My toky jsme detaly
 k tomu jsme sly nahoru a nabily
 jsme hůlce.
 Když jsme všichni hledaly jsme pohled.
 Když byla kralice v které byly cista od
 3 až do 4. Kolom jsme hráli jednu hru.
 Když jsme měli samoty,
 ja jsem vyhrála magnet a
 cčka.
 Karneval se mi moc líbil.

Gabriela Ček. IV třída

Karneval
 Na karneval byli jsme dali masky
 a pak jsme bavily masky a
 pak jsme si rozdělili a jsme
 tak klid přivazili ruce a ruky
 a mi chybí jak jsme byli klaci
 a každá klaci nas naučila
 učitelka a jsme si do školky
 a dom souse přišli a
 a pak jsme si nasobily
 masky a jsme si na klaci a
 mam smysl přišli a
 učitelka jim podala klaci
 a učitelka udala přivazování
 ale museli najít hru pohled
 ale museli být pohled našli
 a dom pohledu byli cista
 a mi jsme si vybrali si
 cčka. my si se líbilo v škole.
 Lucie Hrdlová, 3 třída

Masky ve škole.
 Začalo to tak že jsme si
 na vzhance jsme každý
 dostal kousek hlíny.
 Každý jsme si měli
 vymodelovat z hlíny tvář.
 Tak jsme na hlínou
 tvář dali rozkuchaný sáček.
 Na sáček jsme si nalyli nasytaný
 papírky a na nasytaný papírky
 jsme nalyli kvalitní papír.
 Tak jsme udělali klobáčky
 Tak jsme se přivázli do masky.
 A pak učitelka udělala domloty.

Masopust na Gerniku

Letošní masopust se konal jako obvykle podle tradice. Protože už je nás málo, tak se akce konala pouze jeden den, a to v neděli. Před lety masopust začínal v sobotu a končil v úterý o půlnoci. Letos se nám podařilo dát dohromady to, že se dosti žen obléklo do tradičního českého kroje. Je to velká škoda, že se mladá děvčata do krojů již obléci nechtějí.

Celá akcese konala díky DSSČR, který celou akci financoval.

Akce se vydařila nad naše očekávání a doufáme, že se masopust bude konat i příští rok a přijde ještě více lidu.

Marie Boudová, učitelka na Gerniku

Gernický masopust

Masopust je gernická tradice, kdy lidi jdou ráno do kostela a je mše svatá. Odpoledne se lidé chystají na večer na bál. Některé, hlavně babičky a tety jdou v gernickom kroji.

Letos masopust na Gerniku začal v osm hodin Hodně babičkách a tetách se oblékly do tradičního kroje. Na bále hrál tentokrát pan Marek z Rovenska a bylo to moc krásný. Když přestal hrát, tak tety, co byly oblíklí v kroji, zpívaly.

Bylo hodně lidí, byly i babičky, co se na ty mladý koukaly, jak tančí. Přijela i mládež ze Svatý Heleny a z vedlejší vesnice Padina Matej. Na stolech bylo jídlo a pití.

Bál se držel až do šesti hodin rána. Bylo to moc krásný a všichni si to moc užili, ale bylo škoda, že nechodila maškara.

Už se všichni těšíme na příští rok, až zas bude masopust a bude bál.

Maruška Piečková, 14 let Gernik

Gernický masopust

Na masopustě jsem tancoval a jsem si hrál s kamarády a jsem byl v kostymu. Moje mamka byla oblíbená v čertkov. Když jsem si smáli a bylo to tam krásně hráli tam krásně a pak jsme šli do kápitě a jsem si koupil strážku a pak jsem šel domů doma jsem si spal a jsem šel do školy.

František Kuska, 9 let

Čeština na Gerniku

I letos dojždím za žáky na Gernik a snažím se jim připravit zajímavé hodiny češtiny. Dva osmáci odešli na střední školu do Nové Moldavy a přibyli nám dva předškoláci. Pravidelně k nám zavítá i čtyřletá Rozárka, která chce jednoduše být mezi dětmi, a protože na Gerniku není školka, maluje a zpívá si s námi.

Na Gerniku letos zůstáváme i odpoledne a někdy ve škole dokonce i přespáváme. S dětmi sáňkujeme i lyžujeme, chodíme na procházky, ale také se věnujeme hře na flétnu, angličtině, promítání a výtvarným aktivitám. Také zde jsme před Vánoci vyrobili krásný betlém, který účinkujícím i divákům svítil při vánočním vystoupení.

Kateřina Rohál'ová, učitelka českého jazyka

Vánoční zvyky na Gerniku

Vánoce začínají od té doby, když se zapálí první adventní svíce. Od té doby chodíme ráno na ranní mši, která se jmenuje Roráty. Advent obvykle začíná na konci listopadu nebo na začátku prosince a končí 24. prosince.

Na Štědrý den ráno jdeme uvazovat stromkové a k tomu zpíváme:

Uvazujeme stromkové
aby nám nezamrzly kvítkové
zítra bude mráz, mráz
jestli nenarodíte, posekáme vás, vás.

A při zpěvu chodíme od stromu k stromu a uvazujeme stromy se slámou. Když uvážem všechny stromy, jdeme na poslední roráty roku. Po rorátech jdu domů. Doma pomůžu mamince péct cukroví, když skončíme, jdu koukat na pohádky. V poledne jdeme kytit do kostela vánoční stromeček. Když vokytíme stromeček, jdeme dumů a zase koukám na pohádky. K večeru se jdeme pomodlit ke stromečku a si předáváme dárky. Večer jdem do kostela na mši. Po kostele jdeme na rodinnou večeři. Ráno jdeme na Pastýřskou. Po Pastýřský jdeme koledovat přátelům. Když skončíme, jdeme si najíst a pak zase jdeme do kostela na mši. Když přijdeme ze kostela, jdeme na oběd. Druhý den na svatého Štěpána jdeme na bál. Tam ve půlnoci dávají všechny Štěpánové pít.

Po Vánocích je Nový rok. Nejvíce se těším na ohňostroj a na tombolu. Na Nový rok jdeme ráno koledovat, a pak jdeme do kostela. Po kostele jdeme domů a odpočíváme, že jsme na Silvestra byli vzhůru až do bílého rána.

Na Tři krále jdeme s farářem od domu k domu posvěcovat domy. Vánoční zvyky jsou ty nejkrásnější z celého roku. Škoda že už prošly.

Alois Altman, 14 let

Setkání národnostních menšin v Nové Moldavě

18. prosince se v Rumunsku slaví Den národnostních menšin. V kulturním domě v Nové Moldavě se představili na pozvání organizátorů Češi, Srbové a Romové z Nové Moldavy a Rumuni ze Sikovic. Každá komunita si připravila stánek, kde představila svou menšinu a zaměřila se na zvyky spojeny s předvánočním obdobím.

Česká komunita z Nové Moldavy ozdobila svůj stánek výšivkami a naplnila košíky vánočními perníky, českými koláči, rohlíčky a buchtami. Vedle stánku s vánočními dobrotami byl stůl s betlémem z keramiky, který zhotovily české děti z Nové Moldavy pod vedením českých učitelů Katky a Martina Rohálových. České pečivo šlo rychle na odbyt a zakrátko byly košíky prázdné.

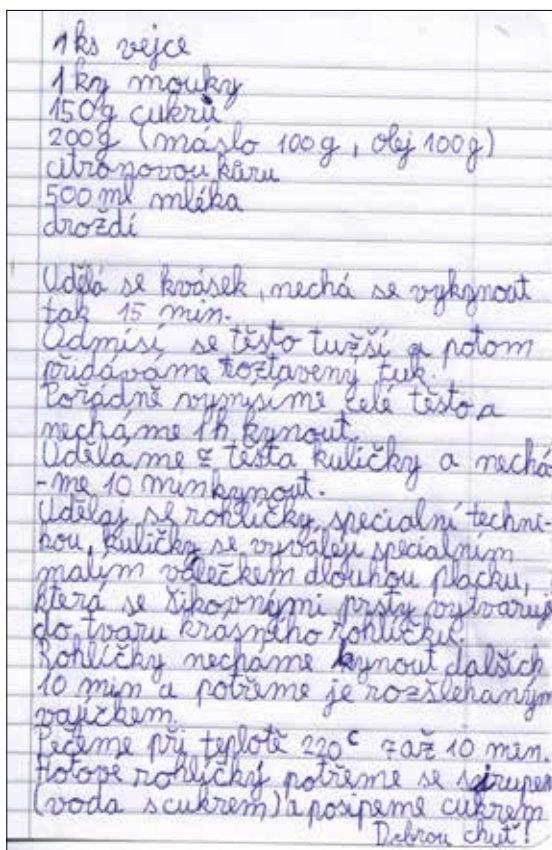
Vedle Čechů měli stánek Srbové ze Staré Moldavy, kteří připravili postní štrůdly s dýní. Rumuni měli na stole různé zabijačkové dobroty, mamaligu, štrůdly, postní šišky (těsto je bez vajíčka a mléka) a postní slané pečivo. Ve večerním programu na scéně každá menšina představila dvě koledy ve svém jazyce.

Na organizaci a financování přispěl také DSSČR.

Alenka Gecse, učitelka českého jazyka a vedoucí tanečního souboru v Nové Moldavě

Helenské rohlíčky

Pokud jste navštívili Svatou Helenu a ubytovali se u místních, tak jste jistě k první snídani dostali helenské rohlíčky. A jestli jste je ještě neměli možnost ochutnat, tak to musíte napravit.

V každé domácnosti se pečou trochu jinak. Plní se šípkovými povidly, rahátem a nově taky nutelou. Podávají se ve sváteční dny jako typické helenské pečivo, ale pečou se často také během celého roku a místní si je dávají třeba v neděli ke snídani. Jsou zde velice oblíbené.

Já jsem si je vyzkoušela upéct. Není to zas tak lehké, jak to vypadá. Chyběla mi dlouholetá zkušenost, a i když jsem se opravdu snažila, tak ty moje nebyly ani zdaleka tak pěkné, jako je pečou zdejší hospodyňky. Jeden jako druhý.

Inu, každý začátek je těžký. Vyzkoušejte je i vy, až se z Banátu vrátíte zpět domů. Dobrou chuť.

Kateřina Rohál'ová, učitelka českého jazyka

Učitelé z Banátu na návštěvě ve školách v České republice

V týdnu podzimních prázdnin skupina českých učitelů z Rumunska navštívila několik škol v České republice.

Největší část návštěvy se konala v Novém Městě nad Metují, ve škole J. A. Komenského. Ve škole, která je partnerskou školou gernické školy a jejíž žáci i učitelé již deset let navštěvují Gerník.

Cílem učitelů z Banátu bylo jednak poznat českou školu, způsob a metody výuky, ale také

představit ve školách svoji kulturu, tradice a způsob života české komunity v Rumunsku. Proto také ve škole J. A. Komenského připravili jedno odpoledne ochutnávky různých domácích výrobků. Na krásně prostřeném stole mohli čeští učitelé ochutnat šípková, švestková a fíková povidla, zeleninovou a rybí zákusku, kravský i ovčí sýr, koleš, lilkovou pomazánku, makové a ořechové buchty a jiné dobroty, které učitelé přinesli z Banátu.

Výrobky byly velice dobře ohodnocené a učitelé museli odpovídat na spoustu otázek souvisejících s přípravou pokrmů. Akce se účastnili nejen místní učitelé, ale také představitelé města a reportéři z Českého rozhlasu a České televize.

Učitelé navštívili také elitní školu v Hradci Králové, kde učí Petr Skořepa, učitel, který působil dlouhá léta v banátských českých školách.

Na závěr učitelé navštívili také Základní školu Mikoláše Alše v Praze.

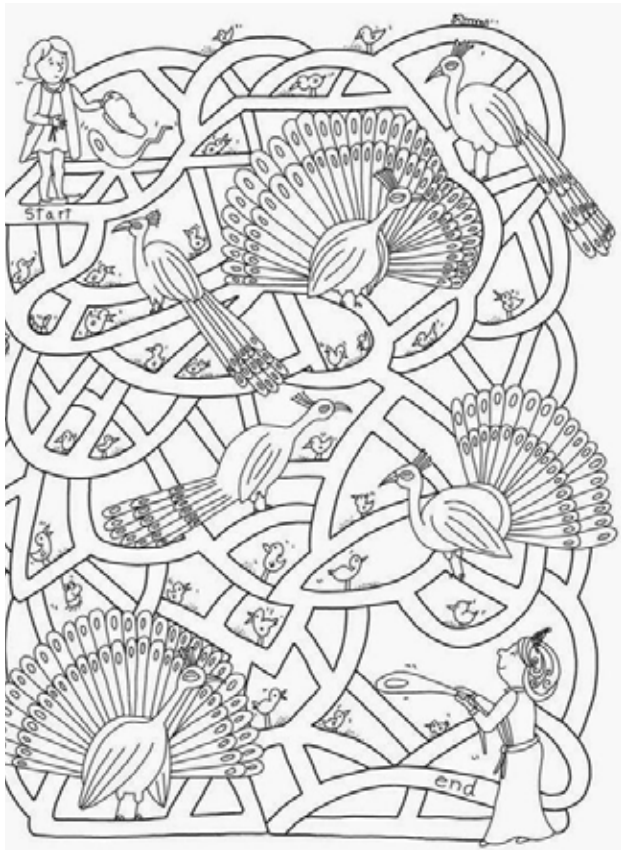
Celý výjezd byl pro české učitele z Banátu velice prospěšný. Hospitací hodin měli možnost poznat mnoho nových vyučovacích metod a způsobů výuky v českých školách a také představit naši komunitu a obeznámit české učitele a žáky s našimi školami a způsobem života českých menšin v Banátu. České děti byly nadšeny, když slyšely, že v našich školách mají děti mnohem více prázdnin a byly by ochotny ihned se do některé rumunské školy přestěhovat.

Za návštěvu musíme poděkovat DSSČR, který celou tuto akci financoval

Alena Gecse, učitelka 1. stupně, Nová Moldava

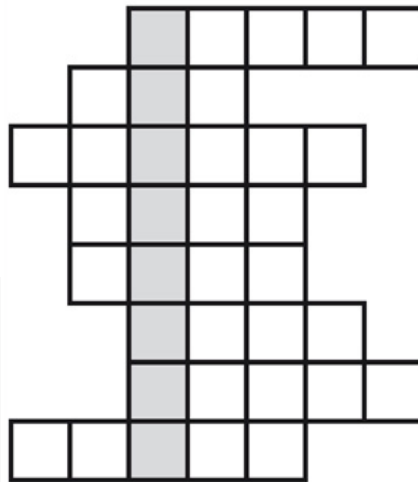

Dětský koutek

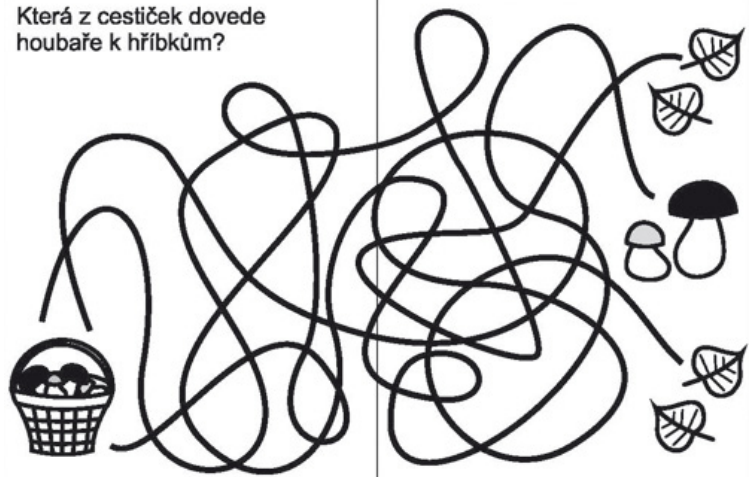
najdi správnou cestu

Velikonoční křížovka

- pátý den v týdnu
- parník
- ovoce podobné grepu
- mašinka
- horký nápoj dospělých
- chladné roční období
- opak začátku
- část těla s očima

Která z cestiček dovede houbaře k hříbkům?

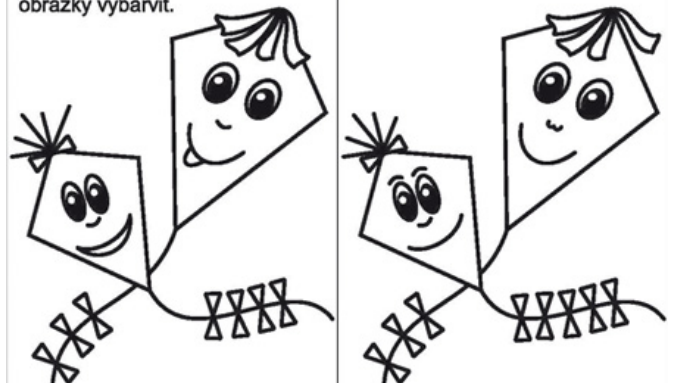

Co mimo jiné potřebujeme, aby naše tělo bylo zdravé? Odpověď najdeš v tajence.

- 1 - pletené oblečení
- 2 - opak slabého
- 3 - začátek závodu
- 4 - uzenina
- 5 - zápach
- 6 - malý cedník
- 7 - spapat
- 8 - malé zvířátko žijící v zemi

1	S				
2	S				
3	S				
4	S				
5	S				
6	S				
7	S				
8	S				

Najdi 7 rozdílů. Potom můžeš obrázky vybarvit.

Vánoční besídka Nová Moldava

Vánoční besídka Gernik

